

HOEFBLAD

52e jaargang nr.3 zomer 2015

muurhagedis

Foto C. Grootzwagers

NATUURVERENIGING

KEN EN GENIET

BESTUURSPRAATJE

De zomer zit eraan te komen, tijd om op stap te gaan, dus geef u op voor één van onze wandelingen of fietstochten, een team van gidsen doet zijn uiterste best, het u naar de zin te maken. Kijk niet naar buienradar, maar ga op stap en geniet van de natuur. Kijk naar de bloemen, de vogels, de vlinders en de schitterende landschappen, goed voor geest en lichaam. Kom ook eens kijken naar onze prachtige tuin, tijdens de open tuindagen op 13 en 14 juni bent u van harte welkom. Leden van de diverse werkgroepen staan voor u klaar om tekst en uitleg te geven, bewonder de nieuwe ijsvogelwand. Zie hoe hard er het afgelopen jaar gewerkt is, door een groep vrijwilligers, die dat allemaal doen om u te laten genieten. Buiten onze tuin zijn er nog veel meer andere tuinen te bezoeken, zo ook de Beleef de Lente tuin van Peter Verschure, zie waar al die prachtige beelden werden geschoten.

U kijkt toch ook trouw naar VARA Vroege Vogels op dinsdagavond, regelmatig komen er Dongense beelden langs, gewoon leuk om te zien en je steekt er ook nog wat van op. En luisteren kan ook, elke zondagmorgen vanaf 7.00 uur Vroege Vogels op de radio 2, met om 9.00 uur het praatje met Peter over het gebeuren in de Dongense tuin.

Genoeg reclame gemaakt voor een ander, ook Ken en Geniet heeft genoeg moois op het programma staan, naast het normale programma, ook enkele speciale dingen om u te pleziëren. Zo wordt er een familiewandeling gemaakt naar het prachtige Surae, waarbij heel uw familie mee mag, ook kinderen en kleinkinderen, het is een avondwandeling, op vrijdagavond 19 juni, onder leiding van Toon Thielen.

Ook op vrijdagavond organiseren we een reeëntocht op Huis ter Heide, ook weer eens wat nieuws. En wat dacht u van een tuinbezoek met picknick voor het hele gezin op zondag 13 september bij Peter Verschure. Ook aanbevelingswaardig is de jaarlijkse bustocht, deze keer naar de Oostvaardersplassen, waar we een nieuwe wandeling gaan maken langs diverse vogelkijkhutten en daarna het natuurpark Lelystad gaan bezoeken, met vele inheemse dieren.

U ziet er staat voldoende afwisseling op het programma, allemaal georganiseerd voor u, dus geef u op en ga mee..

OPROEP VOOR UW MEDEWERKING

Beste mensen, op de algemene ledenvergadering zijn er vele dingen besproken, dingen die we willen verwezenlijken, daarbij is uw hulp gewenst.

Op 13-14 juni zijn er de Open Tuindagen ook in Kandoel

- open van 11.00 uur tot 17.00 uur
- opzetten van tent en kraam enz. vanaf 10.00 uur
- ook hierbij kunnen we hulp gebruiken
- opgeven bij Fia Grootzwagers

Op 13 september tenslotte hebben we een Tuinbezoek en picknick

- bezoek tuin Peter Verschure 9.30 uur
- wie wil er meehelpen in de organisatie, broodjes smeren enz.
- contactpersoon is Peter Verschure

Natuurvereniging Ken en Geniet

Natuurvereniging Ken en Geniet

Natuurvereniging Ken en Geniet

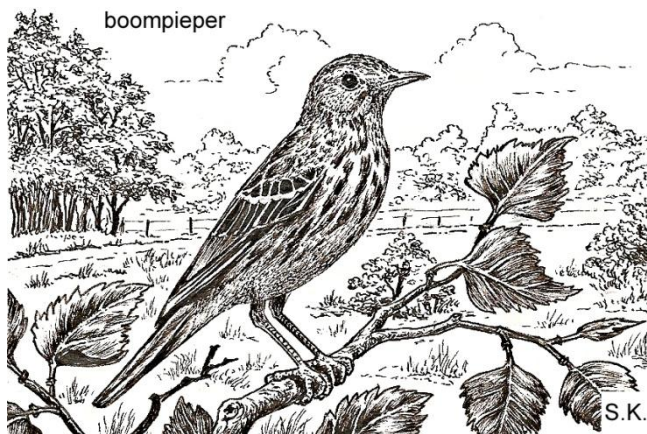
Natuurlijk kunt u zich ook aansluiten bij één van de bijzonder actieve werkgroepen, welke zelf uitstapjes organiseren en tellingen verrichten. Zo kunnen we nog steeds mensen gebruiken bij de vlinderwerkgroep, voor het inventariseren van de vlinders in onze omgeving. Ook de tuinwerkgroep kan hulp gebruiken, elke maandagmorgen vanaf 8.00 uur zijn diverse mensen bezig met het onderhoud, gezellig werk, dat wel moet gebeuren, wat schoffelen, snoeien, maaien en opruimen. En dat is ook voornamelijk op tijd een bakske en wat bijkletsen. Kom gerust eens een kijkje nemen in de tuin, het wordt er steeds mooier. Dat geldt ook voor de werkgroepen, loop gerust eens vrijblijvend mee met een kenner en kijk of het iets is voor u.

Rondom het Riels Laag

Zaterdag 21 maart 2015 stond de excursie "Rondom het Riels Laag" op het programma van de vogelwerkgroep. Een wandeltocht van 7 km. Het Riels Laag is de benaming voor het dal van de Oude Leij die zich diep ingesneden heeft in het landschap ten zuiden van het dorp Riel. Het Riels Laag grenst over een lengte van 3 km direct aan de Regte Heide. Deze is gelegen op een ongeveer 1 km brede dekzandrug, die de waterscheiding vormt tussen de Oude Leij (de bovenloop van de Donge) en de Poppelsche Leij. Het gebied (ca. 250 ha) kent een afwisseling van droge en natte heide. Op de natte heide groeien planten als zonnedauw, klokjesgentiaan en beenbreek. De bedreigde vlinders heideblauwtje en gentiaanblauwtje fladderen hier nog rond. Broedvogels van de heide die opvallen door hun hoge aantallen zijn wulp, roodborsttapuit, boompieper, boomleeuwerik en veldleeuwerik. Op de rand van

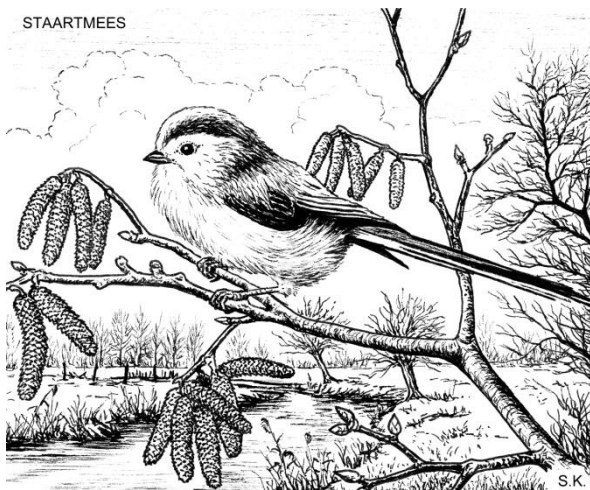

de heide
liggen zes
grafheuvels
uit de
Vroege en
Midden-
Bronstijd
(circa 1700
tot 1000
vóór Chris-
tus), wat
wijst op
een neder-
zetting

(hutten, akkertjes) uit die tijd. Voor de eerste keer zijn de grafheuvels opgegraven in 1935. Daarbij kwamen grafgiften aan het licht als strijdbijlen, polsbeschermers, stenen dolken, knopen en kralen. De navolgende restauratie maakte de heuvels aanzienlijk hoger. Daarna raakten ze overwoekerd door struik-

gewas. Door ruiters, wandelaars en motorcrossers erodeerden ze bovendien. Daarom volgde in 1980 opnieuw een restauratie; struiken werden verwijderd, de heuvels werden opnieuw gemodelleerd en rond vijf van hen werd een nieuwe palenkrans aangebracht. Eén kent een ringwal met voorliggende, droge sloot. Aan verkleuringen in de bodem valt af te leiden dat de palen er ook oorspronkelijk gestaan hebben. De overgang van de Regte Heide naar het beekdal van de Oude Leij, het Riels Laag, is nauwelijks verstoord. Het bijzondere van het Riels Laag is dat het dal over een lengte van 3 km direct grenst aan de Regte Heide, wat een voor Brabantse begrippen spectaculair hoogteverschil oplevert. Het betreft hier een zeer zeldzame overgang van hoge, droge en voedselarme heide naar een laag, nat en voedselrijk beekdal. Door ontginning, ruilverkaveling en landinrichting zijn dergelijke 'gradiënten' of natuurlijke overgangen nog maar op enkele plaatsen in Nederland aanwezig. Niet alleen landschappelijk, ook cultuurhistorisch is de contactzone van groot belang. Het Riels Laag is thans grotendeels eigendom van het Brabants Landschap. Hier zijn de afgelopen jaren spectaculaire natuur-herstelplannen uitgevoerd. Door stuwing en verondieping is het Riels Laag het hele jaar door nat, wat steltlopers en moerasvogels lokt: zomertaling, slobbeend, grutto en kievit broeden er. De wandeling startte vanaf het parkeerterrein bij de boswachterswoning het "Riels Hoefke". Over de eerste tweehonderd meter hadden we 20 minuten gedaan en gelijk al 18 vogelsoorten gezien zoals; winter-koning, rood-borst, groen-ling,

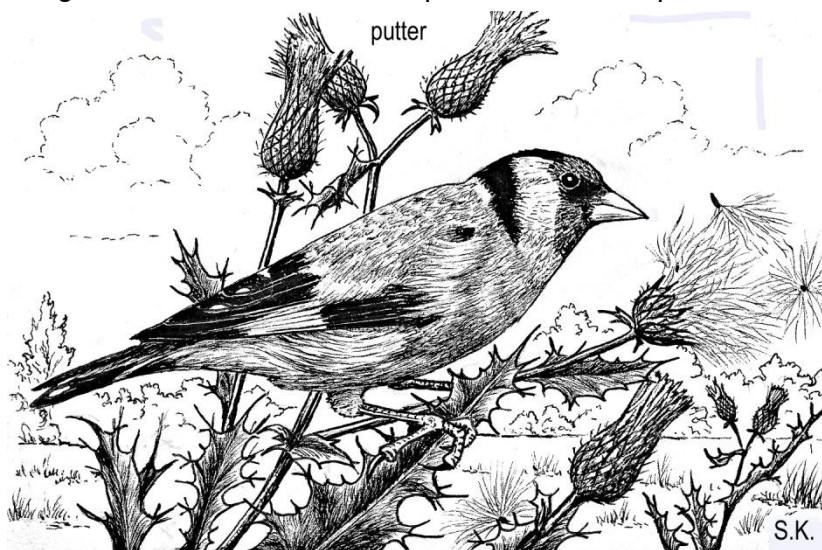
STAARTMEES

houtduif, tjiftjaf, merel, huismus, zwarte kraai, koolmees, kievit, zanglijster, heggenmus, groene specht, roodborstapuit, staartmees, grauwe gans, holenduif en een overvliegende zwarte specht. Dat

beloofde wat voor de rest van de wandeling. Bij de "Witte Brug" over de Oude Leij gingen we de Aesvoortsedijk in. Door twee klappoorten betraden we een begrazingsgebied. De heide en het beekdal worden hier integraal, d.w.z. als één geheel, begraasd. Hier grazen normaliter de "Galloway" runderen welke we deze morgen niet gezien hebben. Rechts liggen ecologisch beheerde akkers en hooilanden, doorsneden door houtwallen. Links is het beekdal over grote delen afgegraven. In noordelijke richting is er een prachtig zicht op de kerktoeren van Riel. Dit kleinschalige landschap doet arcadisch aan. Het is een ideaal broedgebied voor allerlei struweelvogels. We zagen op dit gedeelte van zo'n 900 meter links in het beekdal en in het struweel dan ook diversen vogelsoorten. Nijlgans, pimpelmee, spreeuw, grote Canadese gans, buizerd, vink, kokmeeuw, wintertaling, tientallen kramsvogels, veldleeuwerik, rietgors, scholekster, wilde eend, krakeend, grutto, waterhoen en slobbeend. Rechts op de akker zagen we nog een fazanthaan met 5 hennen.

Op de hoek van een Amerikaanse eikenbosje zagen we op de akker honderden zangvogels waaronder vele groenlingen, vinken, putters en kramsvogels. Over de eerste kilometer hadden we een uurtje gedaan en met nog zes kilometer voor de boeg kon het wel eens flink uitlopen, dus even de pas erin.

Aan het einde van het eikenbosje kwamen we uit op de Regte Heide. Een gaai alarmeerde ons, we zagen de grote bonte

specht en hoorden het typische geluid van de boomleeuwerik. Een aalscholver en een knobbelzwaan vlogen over en een boomkruiper klom langs een boomstam omhoog.

We kwamen langs de zes grafheuvels welke hier liggen. Zoals eerder beschreven dateren ze uit de Vroege en Midden Bronstijd, circa 1700 tot 1000 vóór Christus.

We vervolgden het pad in zuidelijke richting en bereikten zo het zuidelijke deel van de heide met veel spontane boomop-

boomkruiper

slag. Onderweg zagen we nog de grote zilverreiger, blauwe reiger en graspieper. Hadden we bij aanvang nog een redelijk blauwe hemel, nu bedreigden donkere wolken de hemel en kon er wel eens een buite vallen. Gelukkig waren we vlakbij de vogelkijkhut "Tapsmoer" en was dit tevens een mooie gelegenheid om te pauzeren en te genieten van het door ons zelf meegebrachte bakske.

Gezellig zaten we met ons allen, 15 enthousiaste vogelaars, rondom in de vogelhut.

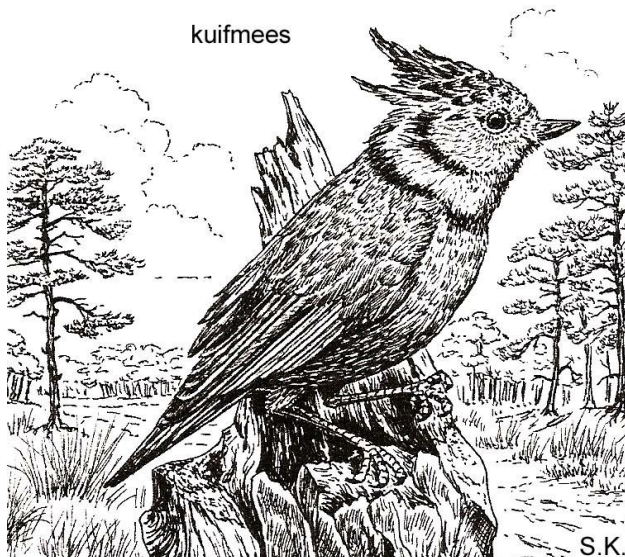

Deze biedt een prachtig uitzicht over de uitgestrekte vlakte van het dal van de Oude Leij. De vogels die je hier kunt bewonderen wisselen door het jaar heen. In het vroege voorjaar zie je er baltende kieviten en grutto's, maar bijvoorbeeld ook slob-eend en zomertaling. In de nazomer strijken er allerlei doortrekkers neer, die wel weken in het gebied kunnen blijven hangen: lepelaar, kleine zilverreiger en aalscholver bijvoorbeeld. Wij zagen de volgende soorten; grote Canadese gans, wilde eend, grauwe gans, wintertaling, grote zilverreiger, blauwe reiger, waterhoen, meerkoet, grutto, krakeend en grote lijster.

Een klein regenbuitje was intussen aan ons voorbij getrokken en we vervolgden onze weg. Langs een oude turfvaart met een beukenlaan bereikten we Landgoed Het Ooievaarsnest en liepen we naar een kikkerpoeltje, waar we een mooi uitzicht hadden op een weids landschap waar een 9-tal blauwe reigers en een 3-tal grote zilverreigers stonden. Ook hoorden we eindelijk hier de "Plakspecht", waarvan de ornithologische naam boomklever is. Via een houten loopbrug staken we het natte beekdal van de Oude Leij over, waarna we ons pad wederom door een prachtige beukenlaan vervolgden. Hier zagen we o.a. nog de goudhaan en een aantal boomklevers. We vervolgden het pad richting de Regte Heide en verlieten het bos.

In de bos-
rand keken
we nog naar
een mooi
paartje kuif-
mezen. Er
waren bij
ons mensen
die deze
mooie vogel
nog niet
eerder van
zo dichtbij
gezien had-
den. Rechts
van ons
hadden we

kuifmees

opnieuw een wijds uitzicht op het Riels Laag. Het beekdal is hier sterk vernat, zodat er 's winters een brede zone onder water staat. Dit is pas mogelijk geworden sinds de verspreid liggende landbouwenclaves in eigendom kwamen van het Brabants Landschap en er werk kon worden gemaakt van natuurontwikkeling.

Zodra het zandpad overging in een verharde weg bereikten we 't Riels Hoefke waar we de rondwandeling waren begonnen. Een mooie wandeling van ongeveer vier uur, waarin we toch 51 vogelsoorten hebben gezien.

Na afloop besloten we om nog een bakske koffie te gaan drinken bij "Den Overkant" in Riel om zo deze excursie af te sluiten. Eenieder bedankt voor zijn bijdrage aan deze geslaagde wandeling.

Leo Reijnierse, coördinator VWG Ken en Geniet.

LANDGOED NEMELAER 29 MAART

Deze zondagochtend reden we met een kleine groep richting Haaren, waar we gingen wandelen in het prachtige gebied van de Nemelaer. Beppie vertelde ons waar de naam vandaan kwam, Landgoed Nemerlaer, verleend haar naam aan de Nemer, de beek die door het landgoed stroomt. Een laar of laer

was een open plek in het bos, vrij vertaald betekend Nemerlaer dus een open plek in het bos aan de Nemer. Maar, Landgoed Nemerlaer is vooral kenmerkend vanwege de familiegeschiedenis. Die komt op gang in 1852. Het gebied werd toen gekocht door baron André van den Bogaerde van Terbrugge, de eerste Commissaris van de Koningin in Noord-Brabant. Het kasteel leek hem een passende behuizing voor zijn zoon Donatus. Donatus heeft geen dag in zijn leven gewerkt.

's Avonds verwende hij gasten met de lekkerste wijnen en duurste sigaren. Dat hij hokte met zijn huishoudster Koosje beviel de familie niet. Omgekeerd had hij ook de pest aan hen. Zo erg dat hij bij testament liet bepalen dat zijn neefje pas op zijn 80ste het kasteel mocht gebruiken. Dat was pas in 1964. De familie verkocht het landgoed toen meteen aan Brabants Landschap. Het kasteel was jaren niet onderhouden, net als de omgeving.

Het landgoed omvat 165 ha. In de naastgelegen kasteelhoeve is het kantoor van Het Brabants Landschap gevestigd. Het Brabants Landschap heeft veel moeite gedaan om het het landschap, in de jaren 1960 te herstellen. Men had echter geen middelen om het kasteel te restaureren en wilde het aanvankelijk laten vervallen tot ruïne ten behoeve van vogels en vleermuizen. In 1968 is Stichting Kasteel Nemerlaer opge-

richt, onder anderen door Anton van Oirschot, die het kasteel helemaal restaureerde. Na een grote brand in 1969 werd het stukje bij beetje opnieuw gerestaureerd. Het kasteel is in beheer van Stichting Kasteel

Nemerlaer en wordt nog steeds bewoond. Daarnaast vinden er culturele en publieke activiteiten plaats. In de tuin hoorden en zagen we de boomklever, die hier tussen de machtige bomen vloog.

Het landgoed wordt sinds 1865 door een spoorlijn doorsneden en ook door de brede loop van de gekanaliseerde Essche Stroom. Aldus wordt dit vaak beschouwd als twee

aparte en heel verschillende gebieden: Nemerlaer-Noord en Nemerlaer-Zuid. Nemerlaer-Zuid sluit naar het zuiden en westen aan bij de Kampina en de Oisterwijkse Bossen en Vennen, die beide in bezit zijn van Vereniging Natuurmonumenten.

Nemerlaer Noord is te bereiken via de Kasteellaan te Haaren. De omgeving van het kasteel is parkachtig met zeer statige en opvallende lanen, omringd door landbouwgronden, houtwallen, hoogstamboomgaarden, een in ere hersteld restant van de beek de Oude Nemer, een slotgracht en veel smeedwerk rond het kasteel. Nemerlaer-Zuid is een zeer afwisselend gebied met de rechtgetrokken beek de Essche Stroom, enige landbouw en naaldbossen.

Bij het kasteel zagen we de beelden van het Beeldven staan, beelden met een geschiedenis.

Op het landgoed ligt een ven dat de speciale aandacht krijgt van Donat. Dit ven, in vroeger tijd Amerlaer geheten, en sinds begin 16^e eeuw heette het Gagelrijsvan. Dit Gagelrijsvan koos de jonkheer uit voor twee verschillende doelen. Hij liet er een groot en een kleiner eiland in aanleggen. Het grote eiland voor zijn resterende wereldse tijd en het kleinere eiland voor een rustig hiernamaals. Op het grote eiland, dat met een houten brug verbonden werd met het vasteland, liet hij een theekoepeel bouwen. Hier was het aangenaam verpozen op zijn oude dag. Op het kleine eiland liet hij een praalgrafkelder bouwen

gemetseld uit bak- en natuursteen. Het werd ook nog eens opgesmukt met twee beelden. Deze beelden stelden een geheel naakte man en vrouw voor. Het moest Donat en zijn grote liefde Koosje Janssen, tevens zijn huishoudster, voorstellen. Kort na de dood van Donat schaatsen op een winterdag de studenten van het seminarie in Haaren rondjes op het ijs van het Beeldven. De vrome jongens zien de beelden die inmiddels hun naam geschonken hebben aan het ven. Ze besluiten dat dat zo niet kan in het Brabantse land. Zomaar twee naakten, dat is teveel van het goede. Ze slaan enkele delen(!) van de beelden af en gooien ze op het ijs. Om hun actie te vervol-

maken stoken ze een vuurtje onder de beelden zodat het ijs terplekke smelt. En weg zijn ze. Een beeldenstorm in Brabant is geschied. Bij baggerwerkzaamheden van het ven zijn de beelden terug gevonden en ze staan nu een beetje verscholen in de tuin, achter enkele bomen. Achter het kasteel zagen we de Nemer, die hier weer door het landschap slingert. De eerste bloeiende planten namen we waar, de bosanemoenen.

Vervolgens liepen we naar de Voorste Stroom en staken deze over bij de stuw en zo kwamen we bij het spoor, alwaar in vroegere tijd een klein opstapplaats was voor de heer des hui- zes van het kasteel. Ter plekke kunnen we nu nog steeds het spoor over steken, om zo te belanden in het zuidelijk gedeelte van Natuurmonumenten. Het begon in het natte gedeelte, waar een smal ons voerde naar het Beeldven. Langs het pad zagen we enkele bijzondere bomen. De jonkheer van het kas-

teel hield zich ook bezig met het laten aanplanten van bomen op zijn landgoed. Hiervan zijn nog steeds restanten te vinden. Een bijzondere aanplant vormden een aantal dennensoorten, waaronder enkele exemplaren van de zogenaamde Pinus Rigida, Beppie vertelde erover, in goed Nederlands heet de boom doornden, deze doornden heeft als meest kenmerkende eigenschappen dat de naalden gewoon tegen de stam aan groeien en met drieën in een pakje zitten. Tevens bevinden zich aan de punten van de dennenappels kleine doornachtige uitsteeksels. Een niet veel voorkomende verschijning deze doornden temeer ook omdat de boom zich moeizaam voortplant.

Verder liepen we weer, nu over een modderig gedeelte van het pad, ja aan de ene kant liggen de Moddervelden en aan de andere kant de Kivietsblek. In dit natte gebied staat de gagel, de struik werd vroeger beschouwd als medicinale plant of als toverplant, ze vond bijvoorbeeld toepassing bij kiespijn. Hij is ook insectenwerend. Daarnaast werd de plant toegepast bij het leerlooien en gebruikte men de gele vrouwelijke bloemknoppen als verfstof.

Gagel was in de middeleeuwen vanwege de bitterstof in de bladeren een der hoofdbestanddelen van gruit, het kruidenmengsel dat bier moest helpen langer houdbaar te maken voordat hopbellen daarvoor algemeen toegepast werden. In België wordt gagel toegevoegd aan het biologische bier Gageleer. De twijgen van de struik worden in Denemarken gebruikt bij het bereiden van de gageljenever (porsesnaps). Langs de Kivietsblekweg stond het groot hoefblad mooi in bloei

Na al deze drankvoorlichting werd het tijd voor een korte pauze, bij de bijenstal die zich aan de rand van het bosje bevond. Na geheel bijgepraat te zijn liepen we verder over de Posthoornseweg, vroeger een belangrijke verbindingsweg. Hier werd een natuurontwikkelingsproject afgerond, waarbij de top-laag van de weilanden werd afgegraven. Hierdoor verarmt de bodem en kan de oorspronkelijke begroeiing weer kansen krijgen, verder vindt er zo vernatting plaats. We liepen nu tussen 2 beken, de Essche Stroom en de Rosep, ook deze beken hebben een natuurontwikkeling ondergaan. Iets verderop ko-

men deze 2 beken bij elkaar en de Essche Stroom komt uiteindelijk uit in de Dommel.

Wij wandelden over het spoor en dan naar links richting het kasteel, en kwamen langs het nachtegalenbosje, waarna we de Nemer overstaken en liepen daarna over de statige kasteellaan richting parkeerplaats. Hier zagen we nog enkele reeën wegvluchten.

Om de wandeling af te sluiten staken we de weg over naar het pannenkoekenhuis Belveren, waar we een lekker bakske dronken en wat na hebben gepraat. Beppie en ondergetekende werden bedankt voor de mooie wandeling en daar doen we het voor.

Christ Grootzwagers

EXCURSIE VOGELWERKGROEP NAAR "DE MORTELEN".

Zaterdag 11 april 2015 gingen we met 12 leden van de vogelwerkgroep op excursie naar "De Mortelen".

Aan de noordzijde van Oirschot doemde een prachtig oud boerenlandschap op: de Mortelen, een van de waardevolste cultuurlandschappen van Noord Brabant.

Coulissen-landschap

'Mortel' betekent weke grond. Daar ligt er hier veel van. In sterke afwisseling met hogere grond, de 'donken'. Dit verklaart de sterke afwisseling in begroeiing: aan de ene kant vochtige weiden en loofbos, aan de andere kant akkers en naaldbos. We danken er ook de superkleine percelen aan. Want bij vererving moest iedere erfgenaam van elke grondsoort iets krijgen. Vervolgens werden de eigendomsgrenzen met houtwallen gemarkeerd. Zo ontstond in de loop der tijd een steeds fijnmaziger patroon van 'coulissen'. Intiemer kan een landschap niet zijn. Een bezoek aan De Mortelen lijkt wel een reis terug in de tijd. Je dwaalt er door ouderwetse boerennatuur die vroeger, vóór de ruilverkavelingen toesloegen (jaren '50 t/m '80), op veel meer plaatsen in Brabant te bewonderen was.

Het beheer van Brabants Landschap: 'fluwelen struwelen'

Het beheer is erop gericht de overgangen tussen grasland en bos zo geleidelijk mogelijk te maken. Zo ontstaan 'mantels' en 'zomen'. Juist daar vinden de meeste dieren een schuil-, voedsel- en nestplaats. Denk aan bloeiende braamstruiken waarop vlindertjes neerstrijken, braamsluipers in broeden en egeltjes onder schuilen. Er liggen wel 100 poelen in De Mortelen, waar het wemelt van de amfibieën. De leukste van allemaal, de boomkikker, verdween in de jaren '70 maar is in 2011 geherintroduceerd; en met succes!

We startten de tocht vanaf de parkeerplaats bij restaurant "de Schutskuil" en gelijk hadden we al in de eerste vijftien minuten 16 vogelsoorten in de kijker, te weten; fitis, vink, putter, sper-

wer, grote bonte specht, tjiftjaf, boomklever, heggenmus, roodborst, zanglijster, groenling, koolmees, merel, zwarte kraai, spreeuw en wilde eend. Daar de kennis in de groep niet alleen vogels betreft maar ook de flora werden we door de deskundigheid van Beppie en Fia op de hoogte gebracht van de verschillende planten die er in dit stuk voorkwamen.

We liepen op het natste gedeelte van de tocht over drassige paden waarbij we af en toe goed moesten kijken waar we liepen maar toch een aantal mooie vogelsoorten waarnamen. Ook hier liet de zanglijster zich goed horen en zien, hoorden we een fazant en zagen een aantal van ons de goudvink. De grote bonte specht roffelde erop los en Peter hoorde als eerste de nachtegaal. We zagen een appelvink, staartmees, pimpelmees zwartkop en kleine bonte specht. Aangekomen bij een bouwval, van wat een oude boerderij moest zijn geweest zagen we nog holenduif, witte kwikstaart, gaai, kauw en een aantal putters. Ook bloeide hier volop de slanke sleutelbloem. Aangekomen bij het landgoed Heerenbeek vertelde Leo wat bijzonderheden over het gebouw.

Heerenbeek is de naam van een landgoed dat zich bevindt in het noorden van de gemeente Oirschot.

Het maakt deel uit van het gebied Mortelen en Scheeken en is in bezit van de Stichting Het Bra-

bants Landschap. In 1303 schonk Hertog Jan II van Brabant 80 bunder land in de herdgang Straten aan de Abdij van 't Park te Heverlee. Dit bestond waarschijnlijk uit moerassig bos en heide. Op een kaart uit 1650 is sprake van een hoeve Heerenbeek die midden in het moerassige gebied lag, op een dekzandkopje. In 1760 kwam deze hoeve in handen van Marcellus van Bles, die Heer van Moergestel was. Deze zette het boerenland en de heide om in een landgoed. Hij liet een groot herenhuis bouwen en dit is de voorloper van het huidige landhuis, dat in 1864 werd gebouwd door Jan Philip de Girard de Miolet van Coehoorn. De begraafplaats van deze familie be-

vindt zich anderhalve kilometer naar het noordwesten, aan de Oude Grindweg. De familie is echter uitgestorven in de mannelijke lijn, maar de naam van Coehoornweg herinnert nog aan deze familie.

Het landhuis is een gemeentelijk monument dat witte gepleisterde muren en hangtorens heeft en daardoor op een kasteeltje lijkt. In 1998 heeft hier een brand gewoed die het interieur van het huis geheel verwoestte, waarna dit volledig werd hersteld. Tegenwoordig is het particulier bezit en als zodanig bewoond. Van hier uit loopt een oprijlaan naar de Oude Grindweg toe. Achter het Landhuis bevindt zich de originele Vlaamse schuur van de Hoeve Heerenbeek 6, die in 1997 geheel is gerestaureerd. De Vlaamse schuur van de Hoeve Heerenbeek is het oudste gebouw op het landgoed en is een Rijksmonument, eveneens bewoond door particulieren.

Het landgoedbos dat dit gebied kenmerkt is relatief oud, namelijk uit de 2e helft van de 18e eeuw. In tegenstelling tot De Mortelen, dat afwisseling van landbouwgrond en bospercelen kent, is het bos in Heerenbeek aaneengesloten. Driekwart van het gebied bestaat uit vochtig loofbos. Men heeft hier vooral populieren aangeplant. De vochtige bodemgesteldheid wordt mede veroorzaakt door de leemlagen in de bodem. Er groeien veel plantensoorten, zoals bosanemoon en slanke sleutelbloem, ook eenbes en grote

keverorchis komen voor. Daarnaast worden zwarte rapunzel, kleine valeriana, boskortsteel, gulden boterbloem en schaafstro gevonden.

Tot de broedvogels behoren boomvalk, torenvalk, bosuil, ransuil, steenuil en houtsnip.

Het was in deze laan waar een aantal van ons het geluk hadden de middelste bonte specht in de kijker te krijgen, de anderen zagen hem alleen wegvliegen. Ook zagen we hier de matkop.

We vervolgden onze tocht en zagen nog een aantal reeën, bruine kikker, wederom een grote groep slanke sleutelbloem, zagen een flinke buizerd opvliegen en op het open gebied waar we nu waren zaten op het weiland een aantal grote Canadese ganzen en nijlganzen, zong wederom een zanglijster zijn hoge lied en hoorden we ook onze eerste boompieper van dit jaar.

Enkelen van ons vroegen al om een koffiepauze maar ik stelde voor nog even door te lopen daar we spoedig een mooie gelegenheid hadden om op een bank met tafel onze koffie te nuttigen.

Na een half uurtje gezeten te hebben vervolgden we onze tocht in het gebied Mortelen-Woekens waar we de volgende waarnemingen deden. Zwartkop, merel, gele en witte dovenetel, bosanemoon, de grote bonte specht, vink, groene specht. We staken de "Heerenbeekloop" over en kwamen nu in het gebied Mortelen-Smalzij waar we roodborst, winterkoning, boomklever, tijftjaf, grote bonte specht, staartmees zagen en verderop wederom de boomklever, deze plakspecht was hier ruim aanwezig. We naderden ons eindpunt maar zagen in het laatste gedeelte nog wel een aantal graspiepers opvliegen, een torenvalk biddend, hoorden we verschillende keren de blauwborst maar zagen hem niet en op een mesthoop zat een mannetje tapuit. Thieu meldde nog een witgat te hebben gezien.

Na afloop hebben we bij restaurant "de Schutskuil" koffie gedronken met een lekker verse appel-abrikoos taartpunt met slagroom, een goede afsluiting van een mooie tocht waar we toch weer 41 vogelsoorten hebben waargenomen.

Leo Reijnierse, coördinator VWG Ken en Geniet

PROGRAMMA

De parkeerplaats van sporthal de Salamander, Belgiëlaan 2 is het vertrekpunt voor alle tochten, u dient zelf naar deze plaats te komen.

Zondag 7 juni: Autotocht van een halve dag naar de Bleeke Heide bij Wuustwezel, let op dit is weer een laarzenpad, dus goed schoeisel is gewenst. Jos van Dongen zal u veel wetenswaardigs weten te vertellen. De Bleeke Heide is een weidevogelreservaat en maakt deel uit van de Chaamsche beken. U kunt hier patrijzen zien en kwartels horen en door de jaren heen is er een breed scala aan steltlopersoorten waargenomen: grauwe franjepoot, krombekstrandloper, gestreepte strandloper, temmincks strandloper... en nog veel meer. Vertrek 8.00 uur, opgeven voor dinsdag 2 juni.

Zaterdag 13 juni en zondag 14 juni: Open tuindagen, vanaf 11.00 uur staat de poort van de Kandoeltuin voor u open en zullen diverse werkgroepen aanwezig zijn, om u het één en ander te vertellen, meer hierover op pagina van dit Hoefblad. Natuurlijk kunt u meerdere tuinen bezoeken, zie daarvoor de lijst met 15 tuinen. Bijzonder aanbevelingswaardig is natuurlijk ook de Beleef de Lente tuin van Peter en Elly Verschure. Dus pak de fiets en ga er op uit.

Vrijdagavond 19 juni: Weer eens iets nieuws, een familie-wandeling door Surea, hier is een prachtig natuurgebied ontstaan, na sluiting van het bosbad. Deze keer is heel uw familie uitgenodigd, dus ga mee op stap en neem eens uw kinderen of kleinkinderen mee. Laat ze eens kennis maken met uw hobby en wie weet, willen ze misschien wel lid worden van Ken en Geniet. Gids deze avond is dhr. Toon Thielen, welke het gebied zeer goed kent en er smakelijk over weet te vertellen. Vertrek is om 19.30 uur, opgeven voor dinsdag 16 juni.

Zaterdag 4 juli: Wederom staat er een fietstocht op het programma, deze keer de Piet in 't Groenfietstocht. De fietsgidsen doen elke keer hun uiterste best u een genoeglijke tocht aan te bieden, waarbij men rekening houdt met het weer en de wind, vandaar dat men vooruit nog niet kan zeggen waarheen de tocht zal leiden. Wat wel vast staat dat er tussen de middag ergens aangelegd zal gaan worden. Dus ga mee, lekker een hele dag fietsen door onze groene omgeving.
Vertrek 9.00 uur, opgeven voor dinsdag 30 juni.

Zaterdag 18 juli: Vlinderdagtocht naar de Ooijpolder, bij Nijmegen, onder leiding van Fia en Christ Grootzwagers. Een bijzonder gebied waar in het verleden landbouwgrond lag en veel leem werd afgegraven, is een schitterend natuurgebied ontstaan, met open land, bosstruwelen, oude leemkuilen, houtwallen en bloemenrijke gronden. Kortom een ideale plek voor bloemen en hun bezoekers, de vlinders.
Vertrek 8.00 uur, opgeven voor dinsdag 14 juli.

Vrijdagavond 31 juli: Reeën tocht door Huis ter Heide, een plek waar dit bijzondere dier veelvuldig te zien is, hopelijk ook deze avond. Gids is Christ Grootzwagers, welke haast elke week in dit gebied een wandeling maakt en de plekjes waar het wild te zien is, wel weet te vinden. Uiteraard is dit een avondwandeling, waarbij we om 19.30 uur vertrekken.
Opgeven voor dinsdag 28 juli.

Zaterdag 15 augustus: Dagwandeling van ongeveer 12 kilometer door het mooie natuurgebied De Utrecht, uiteraard wandelen voor het dal van de Reusel, maar ook de heide zullen we bezoeken. De Mispeleindse Heide is een belangrijk natuurgebied. Hierin liggen grote vennen als De Flaes, de Kleine Flaes en het Goor. Ze worden omringd door vochtig heidegebied. Hier groeien klokjesgentiaan, beenbreek, moeraswolfsklauw en witte snavelbies. En het Gehucht Dun zal ook een belangrijke rol spelen met Herberg Den Bockenreyder, een prima aanlegadres. Vertrek 8.30 uur, opgeven voor dinsdag 11 augustus.

Zondag 30 augustus: dagfietstocht door ons Brabantse land, begeleidt door onze geweldige fietsgidsen, welke weer een

gevarieerde route zullen uitstippelen. Deze keer wordt er tussen de middag niet aangelegd, dus zorgen voor wat te eten en te drinken.

Vertrek 9.30 uur, opgeven voor dinsdag 25 augustus.

Zondag 13 september: Tuinbezoek, deze keer is de tuin van Peter en Elly Verschure aan de beurt, ook dit is een familie-wandeling, waarbij uw kinderen en kleinkinderen zijn uitgenodigd. De tuin kent vele bijzondere plekken, met vele zithoekjes, uitkijkjes, verrassende kunstobjecten enz. Na afloop wordt u ook nog eens een picknick aangeboden. Om dit alles mogelijk te maken wordt er wel een kleine bijdrage gevraagd, meer hierover in het volgen Hoefblad. Samenkomst in de tuin om 9.30 uur, opgeven voor dinsdag 8 september.

Zaterdag 26 september: **Bustocht** naar Natuurpark Lelystad en Oostvaardersplassen. Vanuit het Buitencentrum Oostvaardersplassen wandelen we langs enkele vogelkijkhutten ten noorden van dit centrum, na de middag pauze gaan we naar het natuurpark, Lelystad. En openbaar wildpark, met alleen inheemse dieren. Meer hierover in het volgende Hoefblad

OPGEVEN VOOR DEZE EXCURSIES KUNT U BIJ:

Ad en Lenie Leeggangers, Roeloff van Dalemstraat 50,
tel. 0162-313858

En bij:

Marie-José van Gestel, Hubertusstraat 9, tel. 0162-322316

Of (mobiel) 06-10120230

Of via e-mail: mjvangestel.burmanje@home.nl

Wie zich via e-mail opgeeft bij Marie-José krijgt altijd een bevestiging toegestuurd. Indien dit niet het geval is, mogelijk door vakantie, dan graag alsnog bellen naar Ad en Lenie. Leden en niet-leden, die zich eenmaal hebben opgegeven voor één van de tochten van Ken en Geniet, dienen de aan deze tocht verbonden kosten te voldoen. Dit geldt ook als men door omstandigheden niet met deze tocht mee kan gaan, tenzij een ander de plaats van hem/haar overneemt.

MEDEDELINGEN

Als nieuw lid heten wij van harte welkom:

Dhr. Paul Bosch van Drakenstein, Rijnstraat 15, Dongen
Mevr. Josanne Schellekens Buiting, Pr. Beatrixstr. 35, Dongen.
Dhr. en Mevr. van der Veldt, Provincialeweg 127, Oosteind.
Dhr. Kampen, Lucas v.d. Leydenstraat 12, Dongen

LIDMAATSCHAP "KEN EN GENIET":

De CONTRIBUTIE bedraagt voor leden € 14, - per jaar.

Bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar wordt € 1,25 per maand berekend.

Jeugdleden (14-16 jaar), huisgenoten en 65-plussers betalen € 12, - per jaar; bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar betalen zij € 1,25 per maand.

De minimum donatie voor begunstigers bedraagt € 12, - per jaar, wanneer zij het verenigingstijdschrift wensen te ontvangen.

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN:

Uilenwerkgroep:

uil@kenengeniet.nl

Thieu Verharen

Stevenshof 13, 's Gravenmoer
Tel. 0162-315480

Nestkasten verkoop:

Ad Leeggangers

Roeloff van Dalemstraat 50,
Dongen
Tel. 0162-313858

Vogelwerkgroep:

Nestkastencoördinator
vogel@kenengeniet.nl

Leo Reijnierse

Kard.v.Rossumstraat 52, Dongen
Tel. 0162-316475

Vlinderwerkgroep:

vlinder@kenengeniet.nl

Fia Grootzwagers

Triangellaan 17, Dongen
Tel. 0162-315404

Natuurtuin Kandoel:

Peter Verschure

Groenstraat 11a, Dongen

Tel. 0162-313297
Anton Staps
Dongenseweg 7, Kaatsheuvel
Tel. 0416-273332

Kopij voor het volgende Hoefblad kunt u inleveren vóór 1 augustus bij het redactieadres: Christ Grootzwagers, Kamilletuin 6, 5103CB te Dongen. Ook is het mogelijk uw kopij via e-mail te versturen, **GRAAG ALS BIJLAGE VERZENDEN, WORD BESTAND, lettertype arial 11.**

Het e-mail adres is: hoefblad@kenengeniet.nl

OPEN TUINEN DONGEN

Op zaterdag 13 en zondag 14 juni 2015 zijn weer 15 tuinen in Dongen, 's Gravenmoer, Oosteind en Dongen-Vaart open voor publiek van 11:00 -17:00 uur

Sinds 2000 hebben velen hun tuin opengesteld en hebben jaarlijks honderden bezoekers kunnen genieten van natuur, planten, bloemen en kunst in vele variëteiten en ideeën kunnen opdoen voor hun eigen tuin. Bij de deelnemers dit jaar zijn zowel grote tuinen waar u uitgebreid kunt rond dwalen maar ook kleine tuinen met vaak verrassende beplanting en indeling maar het zijn

altijd tuinen waarin u de natuur- en tuinliefhebber herkent.

U bent van harte welkom bij:

- Gerard-Jan en Kitty vd Dries, Julianalaan 6, 's Gravenmoer
- Tineke's Tuin, Provinciale weg 211 Oosteind
- Jac en Ria van de Avoird, Hoge dijk 66, Oosteind

- Peter en Elly Verschure, Groenstraat 11a, Dongen
- Natuurvereniging Ken en Geniet, tuin Kardoel, Doelstraat, Dongen
- Vruchtenparadijs, Peter en Silvie, dichtbij Doelstraat 6, Dongen
- Karin en Pieter den Boer, Achterhuizen 10, Dongen
- Wies Ruis, Belgiëlaan 5, Dongen (Alleen zaterdag open)
- Irma Hendriks, Gasthuisstraat 13, Dongen (Alleen zondag open)
- Paul en Rieky Calis, Tramstraat 109, Dongen
- Jan en Tonnie van Riel, Berkenstraat 17, Dongen
- Annie Smulders, Eindsestraat 39, Dongen
- Ank en Frans van Schaik, Distelweide 1, Dongen
- Jan Kimenai, Mr Janssenweg 30, Dongen-Vaart
- Maria en Gerard Spapens, Gemeentenweg 55, Dongen-Vaart

Voor uitgebreide informatie over de tuinen:

zie internet <http://sites.google.com/site/tuinendongen>

Of telefonisch bij Frans van Schaik 0162-313344 of Gerard Spapens 0162-323516

EXCURSIE VLINDERWERKGROEP NAAR KAMPINA

Zaterdag 25 april vond de eerste excursie van dit jaar van de vlinderwerkgroep plaats. We gingen naar de Kampina om te speuren naar het Oranjetipje.

Dit prachtige vennengebied is ontstaan na de laatste ijstijd. Op veel plekken is nog te zien, hoe de krachtige poolwind het

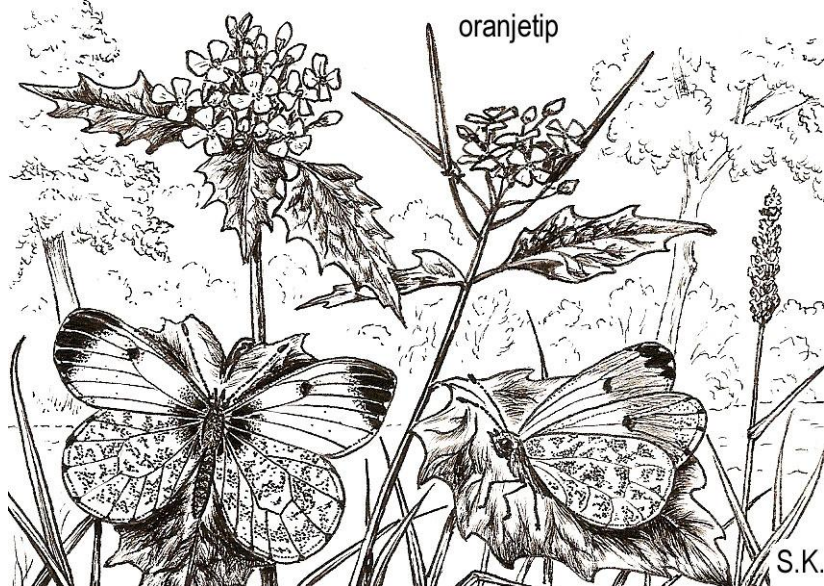
zand tot heuvels heeft opgeblazen. De lagere delen vulden zich met regenwater en een leemlaag in de bodem zorgde dat het water niet weg kon lopen. Er bleven tientallen vennen achter die de basis vormen van de huidige natuurgebieden Kampina en Oisterwijkse Bossen en Vennen. In de voormalige landbouwgronden in Smalwater, Banisveld en het Dal van de Beerze ontstaat nieuwe natuur. Beken hebben hun meanderende loop teruggekregen en mogen overstromen. Het half open landschap van Banisveld vormt nu een natuurlijke verbinding met de Mortelen en daardoor met andere natuurgebieden in het Groene Woud.

Het weer, daar zullen we maar niet over praten, geen vlinderweer, maar “gaan we niet, dan weten we zeker dat we niets zien” luidt ons motto. We hebben de wandelroute Banisveld gedaan, vanaf de P aan de Kempse Weg, een zeer afwisselende route. Op de parkeerplaats aten we eerst een boterhammetje, en noteerden ondertussen verschillende vogels: koolmees, houtduif, fitis (die krijgt gelijk vandaag), vink, tijtjaf, grote bonte specht, merel, zwartkop en roodborst. Voorwaar een mooi begin voor een vogelaar! Vol goede moed gingen we op pad, langs een wei vol aanlokkelijke paardenbloemen en pinksterbloemen, maar geen vlinder te bekennen! Wel liet de koekoek van zich horen. Door een vergrast heidegebied wandelden we naar het dal van de Beerze, een natuurontwikkelingsgebied. Hier was de Beerze in de 20^e eeuw rechtgetrokken om het water snel van de akkers af te voeren, maar kort geleden is de loop weer verlegd en kronkelt de Beerze weer

vrolijk door het landschap. De grote canadese gans en de grauwe gans hebben het hier reuze naar hun zin, de kievit en de scholekster nestelen hier. Ook een boompieper zong zijn lied. In de lucht zweefde een buizerd. Langs de bosrand zijn jonge boompjes aangeplant om een geleidelijke overgang te creëren naar de bossen van de Kampina. Een gaai vloog voor ons uit in de laan, waar krent en inlandse vogelkers stonden te bloeien. Het werd even wat warmer en zowaar: de eerste vlin-der liet zich zien: een bont zandoogje.

We kwamen vlak langs de Beerze, waar een vistrap is aangelegd. Over het boogbruggetje gaan we richting Banisveld, over een smal dijkje met aan onze rechterhand Smalbroeken en links kleine door hagen omzoomde weilandjes, met daarin weer volop pinksterbloemen. En jawel: de koningin van de weide, of moet ik zeggen koning (?) was ook aanwezig: het Oranjetipje, een mannetje, vliegt hier rond!

Het Oranjetipje is een gemakkelijk te herkennen voorjaarsvlin-der die, heel toepasselijk, rond Koningsdag te vinden is. Het mannetje van deze soort valt op door de grote oranje vlek in de voorvleugelpunt. Bij het vrouwtje ontbreekt deze karakteris-tieke vlek. De onderkant van de achtervleugel is geelgroen gemarmerd. Het is een algemene standvlinder die verspreid

over het hele land voorkomt. Hij vliegt op beschutte plaatsen in vochtige hooilanden en zonnige ruigten in bosranden waar de waardplant, de plant waar de vlinder de eitjes op legt, groeit.

De twee belangrijkste waardplanten van het oranjetipje zijn pinksterbloem in vochtige graslanden en look-zonder-look op half beschaduwde plaatsen. Daarnaast wordt een groot aantal andere kruisbloemigen als waardplant gebruikt. In beschutte tuinen gebruikt de soort bijvoorbeeld wel judaspenning of damastbloem en in de duinen vooral ruige scheefkelk, hoewel daar ook voldoende look-zonder-look te vinden is. Het vrouwtje heeft een voorkeur voor waardplanten die op zonnige beschutte plaatsen groeien zoals in greppels of in hooilanden nabij struweel of bosranden. Vooral grote, opvallende planten met veel bloemhoofdjes die niet of nauwelijks bloeien worden gebruikt. Het vrouwtje landt op een geschikte bloemknop, steekt de antennen recht naar voren en kromt het achterlijf. Dan wordt één eitje vlak onder de knop op de bloemsteel afgezet. Hierna vliegt ze meestal naar een plant in de buurt om te rusten of nectar te drinken. De eitjes scheiden een stof af die andere vrouwtjes ervan weerhoudt nog een eitje op de plant af te zetten. Eén pinksterbloem biedt doorgaans onvoldoende voedsel voor meer dan één rups. Bovendien zijn de rupsen kannibalistisch. Eitjes die later op een bezette plant worden afgezet hebben daarom nauwelijks overlevingskansen.

Van half mei tot half juni leeft hij als rups. De jonge rups eet eerst de eischaal op, daarna voedt hij zich met de hawwtjes. Wanneer de hawwtjes op zijn, eet hij van de bloemsteeltjes en blaadjes of zoekt een nieuwe plant. De rups eet vooral in de vroege ochtend. Als hij zich gaat verpoppen, verlaat hij de waardplant. Hij klimt dan langs allerlei planten omhoog en verplaatst zich al zwiepend van de ene naar de volgende plant om uiteindelijk een plekje op een boom, struik of stengel uit te kiezen. Rond deze stengel worden draden gesponnen, waarna de rups zich van onder naar boven stevig inspint. Vanaf juni verpopt het oranjetipje zich al en zo overwintert hij ook. De bruine gordelpop heeft twee spitse uiteinden en hangt tegen een stengel in de kruidlaag. De soort overwintert als pop.

De vlinder vliegt van half april tot eind mei in één generatie. De mannetjes verschijnen een tot twee weken eerder dan de vrouwtjes. Het oranjetipje is een mobiele vlinder. Vrouwtjes zwerven na de bevruchting boven hooilanden op zoek naar nectar en wellicht ook om opdringerige mannetjes te vermijden. Ze keren zelden terug naar het gebied waar ze uit de pop zijn gekomen. Mannetjes vliegen vooral langs de randen van bossen en struwelen, waar ze langs vaste routes patrouilleren, langs herkenbare structuren in het landschap, zoals een houtwal, een ruige berm of een bosrand.

Mannetjes achtervolgen alles wat wit is, zelfs wel papiersnip-pers. Als het een vrouwtje oranjetipje blijkt te zijn, maakt hij haar het hof door wild om haar heen te fladderen. Vrouwtjes paren slechts eenmaal. Een zittend vrouwtje dat door een mannetje benaderd wordt, steekt als ze al gepaard heeft haar achterlijf in de lucht ten teken dat ze niet wil paren en wijst op die manier het baltsende mannetje af. Als het vrouwtje nog niet gepaard heeft en wel wil paren, dan volgt na de baltsvlucht van het mannetje een gezamenlijke baltsvlucht van soms wel een minuut lang. Samen landen ze in de vegetatie waarna de paring plaatsvindt. Na de paring zoekt het mannetje verder naar andere vrouwtjes. Als een langs vliegend vrouwtje door een mannetje wordt benaderd en niet wil paren gaat ze snel zitten en steekt haar achterlijf in de lucht en slaat met haar vleugels. Het mannetje dringt dan niet lang aan en geeft het meestal na een paar seconden op.

We hoorden hier ook de boomklever en de groenling, beiden met hun karakteristieke roep. In de weilanden vlogen ook nog een aantal klein geaderde witjes rond.

We arriveerden bij het Banisveld, een open en gevarieerd terrein van 70ha voormalige landbouwgrond. De bemeste grond is afgegraven en er zijn diverse poelen aangelegd. De af-

moeraswolfsklauw

graving van het gebied bracht de originele zandgrond weer aan de oppervlakte. In de bodem bleken talloze zaden bewaard gebleven die nu spontaan weer ontkiemen. De meest bijzondere soort die zich nu weer laat zien is het zeer zeldzame teer guichelheil, maar ook andere beschermde soorten als zonnedaauw, draadrus en moeras wolfsklauw ste-

ken weer regelmatig de kop op. We zagen hier o.a. de gaspel-doorn en de stekelbrem in bloei staan. Ook voor vogels is dit een geweldig gebied. We hoorden o.a. de veldleeuwerik, de geelgors en de groene specht, verder zagen we verschillende blauwe reigers en de wilde eend. Het Banisveld wordt begraasd door Aberdeen Angus-runderen, ook wel Groene Woudrunderen genoemd, die het landschap open moeten houden, met voldoende afwisseling van ruige bosjes en struwelen. Het gebied vormt een hele belangrijke verbinding in het Groene Woud tussen de Mortelen en Kampina/Oisterwijkse Bossen en Vennen.

Nadat we de uitzichttoren beklommen hadden, gingen de regengaatjes open. We verlieten het Banisveld en wandelden richting de Beerze, die we een stukje langs de vistrap af volgden. De vroeger gekanaliseerde loop en de oorspronkelijke loop komen hier bij elkaar, een mooie plek voor vlinders en libellen, als het zonnetje schijnt. Helaas liet het die ons in de steek....

Langs een aantal poelen en via Balsvoort vervolgden we de route. Hier ontstond begin 14^e eeuw een gehuchtje met een vijftal boerderijtjes. De boerderijen zijn inmiddels verdwenen, maar de akkers, poelen, weilanden en houtwallen zijn nog steeds zichtbaar. Om de wandelaar een beeld te geven van hoe een boerderij er vroeger uitzag, zijn wat lage muurtjes

gemetseld. Op de voormalige enclave zijn ook enkele fruitbomen geplant. De kleinschalige akkers werden vroeger spiraalsgewijs geploegd en bemest. Zo kregen de akkers door de eeuwen heen een steeds bollere vorm. Ze worden door Natuurmonumenten ingezaaid met een kruidenrijk graanmengsel.

We belandden op het uitgestrekte heide- en vennengebied van de Kampina. Op vochtige plekken bloeide de gagel nog, met die heerlijke geur. Via de Melaniedreef, waar we de roodborsttapuit, de wulp en de blauwborst zagen, wandelden we naar Huize Kampina. Hier hoorden we de zanglijster zijn liedje zingen. Door een laan met oude bomen kwamen we uit bij de Beerze. We liepen een stuk langs de meanderende beek af, een paradijselijke oord waar o.a. de ijsvogel broedt. Veel te snel waren we weer bij het boogbruggetje, waar we nog even op het bankje nagenoten alvorens het laatste stukje naar de P te aanvaarden. Het zonnetje kwam er toch nog even door, en daar kwam nog een klein geaderd witje gedag zeggen. Ondanks het minder goede vlinderweer konden we terugkijken op toch een mooie wandeling door dit prachtige gebied.

Tot een volgende keer!

Fia Grootzwagers

Fototentoonstelling 2015

Hieronder het reglement waaraan de foto's dienen te voldoen:

- De foto's hebben natuur als onderwerp en worden in 3 categorieën ingedeeld:
 - Flora (*Flora duidt het plantenrijk aan, dus alles wat met planten en bloemen te maken heeft.*)
 - Fauna (*Fauna duidt het dierenrijk aan, dus alles wat met dieren te maken heeft.*)
 - Landschappen (*Landschapsfotografie is het weergeven van landschappen; bergen, valleien, bomen, rivieren en bossen, als onderdeel van de foto.*)
- Maximaal 1 foto per categorie, dus maximaal 3 foto's per lid.

- Foto's worden door ons afgedrukt in het formaat 20x30 cm.
- De digitale foto's aanleveren in een zo hoog mogelijke resolutie.
- De foto's dienen gemaakt te zijn in Nederland of aanliggende landen (België, Duitsland).
- Inzenders zijn lid van natuurvereniging Ken en Geniet.
- Vermeld als u de foto inlevert;
 - naam en adres van de inzender.
 - voorkeursvolgorde van plaatsing (wat is volgens u de mooiste foto).
 - naam van de foto.
 - de plaats waar hij gemaakt is.
- Foto's voor 31 oktober 2015 inleveren via vogel@kenengeniet.nl of wanneer wij langs moeten komen om de bestanden op een geheugenstick te zetten dit doorgeven vóór 15 oktober 2015 via 06 - 52391160.
- De tentoonstelling wordt gehouden tijdens de kerstviering 2015. Er kunnen maximaal 108 foto's ten toon gesteld worden.
- De organisatie mag, als het maximale aantal ingezonden foto's wordt overschreden, bepalen aan de hand van de door u bepaalde voorkeursvolgorde welke foto's ten toon gesteld worden.
- De organisatie is niet aansprakelijk voor schade, diefstal of kwijtraken van foto's.

Zoals gebruikelijk zullen de foto's door een vakkundige jury beoordeeld worden, zodat we de mooiste foto's van elke categorie met een leuke prijs kunnen belonen, ook zal er een publieksprijs zijn.

OP STAP MET DE VOGELWERKGROEP.

Zaterdagmorgen 9 mei 2015 om 07.00 uur verzamelden 15 enthousiaste natuurliefhebbers van natuurvereniging Ken en Geniet zich bij de Salamander voor de "Vroege Vogeltocht" naar de Zouweboezem.

Het terrein Zouweboezem ligt ten zuidoosten van Ameide en ten westen van de Zouwenkade. In het noorden van het gebied is het natuurontwikkelingsgebied 'De Boezem' gelegen. In het gebied komen purperreiger, roerdomp, bruine kiekendief, porseleinhoen, kwartelkoning, zwarte stern, blauwborst en krakeend voor. Vooral voor de purperreiger vertegenwoordigt de Zouweboezem een grote waarde: één van de grootste broedkolonies van Nederland bevindt zich in de Zouweboezem. Het terrein bestaat voornamelijk uit rietvelden, waarvan een gedeelte jaarlijks in de winter gemaaid wordt en een gedeelte het karakter van overjarig rietland heeft. Binnen het gebied komen waterpartijen voor waarin verschillende verlandingsstadia aanwezig zijn. De Zouweboezem is te overzien vanaf de Zouwenkade en de Zouwendijk. Het natuurontwikkelingsgebied De Boezem bestaat voor het grootste gedeelte uit een moerassige vegetatie van lisdodde, mattenbies en pitrus. Daarnaast komen ook hier talrijke moeras- en rietvogels voor. Verder bestaat het terrein uit bosschages, welke veelal doorgeschoten grienden en elzenbroekbosjes zijn of het karakter hebben van elzensingels.

De eerste stop is bij de Put van Zessen (afslag Meerkerk en dan links parallel aan de A27), een moerasgebiedje in de polder. Mede door de harde wind zagen we hier niet zo veel, normaal zie je hier vele grutto's en andere watervogels. Nu moeten we het stellen met een aantal grauwe ganzen, meerkoet, grote Canadese gans, blauwe reiger en twee overvliegende visdiefjes. Dus maar weer snel in de auto en op naar de volgende stop aan de Zouwendijk.

In de auto had ik al gezegd dat ik mijn hoed op zou eten als we hier geen bruine kiekendieven zouden zien en jawel hoor, gelukkig voor mij, het eerste wat we zagen was een bruine kiekendief en nog even goed kijken en daar was ook het tweede exemplaar. De rietvelden hier staan erom bekend dat de bruine kiekendief er graag vertoeft. Verder hoorden we hier ook de rietzanger en zagen we een boomkruiper, tijftjaf, boerenzwaluw, kleine zilvereiger, grote Canadese gans en koolmees. Op het moment dat we weer de wagens in stapten vloegen er twee purperreigers op uit de rietvelden.

Aangekomen op het parkeerterreintje aan de Zouwenkade, constateerden we dat we niet de enige waren want het stond

al aardig vol. We gingen er maar eens goed voor staan en de statieven voor de scoop en fototoestellen werden klaar gezet. Op dit uitkijkpunt kun je vele water- en zangvogels waarnemen. Door de bewolking en harde wind kon je merken dat de vogels er ook niet veel zin in hadden zich te laten zien of horen. Toch zagen we hier de fazant, krakeend, hoorden we een koekoek, vloog een blauwe reiger over, ook hier weer grote Canadese ganzen, meerkoet, kievit, bergeend, visdief, witte kwikstaart, een viertal kleine pleviertjes, een haas in het veld en hoorden we de alarmroep van de grote bonte specht. Vanuit zijn nestkast zagen we de torenvalk op jacht gaan en toen we verder wandelden langs de dijk zagen we een aantal putters in de appelboomgaard.

Tijdens onze wandeling op de dijk richting vogelkijkscherm zag en hoorde je van alles. Het geratel van de snor kwam er wel bovenuit maar ook het melodieuze gezang van de zwartkop, winterkoning, rietzanger, fitis, heggenmus, rietgors mogen er zijn en deed ook de tijtjaf zijn best gehoord te worden. We hoorden een aantal grutto's overvliegen. We zagen een tweetal grote zilvereigers en een lepelaar landen achter in het watergebied rechts van ons. Aan de voorzijde van dit gebied zijn door de plaatselijke natuurvereniging vlotjes gelegd, die dienen voor broedplaatsen voor de zwarte stern die hier jaarlijks broeden. We zagen er wel een viertal overvliegen maar ze zijn mede door het koude voorjaar nog niet aan het broeden. Wel maken de kuifeenden graag gebruik van deze nestgelegenheid en hadden er al een aantal bezet. Plotseling vloog een purperreiger op en werden de kijkers daarop gericht. De merel liet zich horen vanuit een topje van een dode boom en ook liet wederom de snor zich horen toen we bij het vogelkijk-

scherm aankwamen. Hier zagen we voor ons de grauwe gans met zijn donzige jonge pullen, slobbeend, fuut, tafeleend, middelste zaagbek, zomertaling en vloog een zilvermeeuw over en hoorden we de kleine karekiet. We vervolgden onze tocht richting de vogelkijkhut waar we onze meegebrachte koffie hebben genuttigd. Vanuit deze kijkhut kijk je uit over polder "Achthoven", het gebied waar we onze excursie zouden vervolgen.

Ook weer door het niet al te beste vogelweer, bewolking en veel wind, zagen we in dit gedeelte niet veel vogels maar zijn we heerlijk uitgewaaid. Toch nog een paar nieuwe soorten aan ons lijstje kunnen toevoegen zoals; vink, spreeuw, grasmus, graspieper, scholekster en gierzwaluw. Op enkele plaatsen in dit gedeelte hadden we een aantal knobbelzwanen op hun nest zien zitten. We kwamen weer aan op de Zouwenkade en terug lopend naar onze auto's kregen we een herhaling van wat we eerder gezien hadden, zo ook een vlak voor ons jagende bruine kiekendief. Bij de auto aangekomen besloten we om nog een bakje koffie mette nuttigen bij het AC restaurant bij Meerkerk om zo deze vogeltocht af te sluiten. Wederom een geslaagde vogeltocht met een groot aantal vogelsoorten, maar liefst 52 vogelsoorten hebben we waargenomen.

Leo Reijnierse, coördinator VWG Ken en Geniet

B.S. DE WEGWIJZER IN 'S GRAVENMOER BEDANKT

Dinsdag 21 april vond op Basisschool de Wegwijzer in 's Gravenmoer de overhandiging plaats van de opbrengst van de

voorjaarsfair. Deze fair werd gehouden ten bate van Natuurvereniging Ken en Geniet, welke een nieuw lokaal wil verwezenlijken op haar natuurtuin Kandoel in Dongen. De kinderen van de school hadden allerlei leuke artikelen in elkaar geknutseld, welke tijdens de fair werden verkocht, aardappelmannetjes, paaskransen enz. Tijdens de gezellige fair, waarbij ook wij als natuurvereniging aanwezig waren, vonden er allerlei activiteiten plaats, waaraan ook de plaatselijke bevolking haar bijdrage leverde.

Vandaag mochten voorzitter Christ Grootzwagers en secretaris Els Scheepers uit handen van Sandra Willems de cheque ontvangen, met een opbrengst van maar liefst € 650,-- een geweldig bedrag.

Natuurvereniging Ken en Geniet is hier uitermate blij mee en wil iedereen die haar steentje bijgedragen heeft bedanken. In het bijzonder natuurlijk de leerlingen, het lerarenteam, de vrijwilligers, maar ook de ouders en grootouders en andere mensen die de fair bezochten.

De eerste tekeningen voor het lokaal liggen al op de plank, we hopen één en ander binnen anderhalf jaar te kunnen verwezenlijken, zodat Ken en Geniet op haar natuurtuin groepen kan ontvangen en rondleiden.